

HATODIK KIHÍVÁS: ŐSZ A BUDAKESZI RENGETEGBEN

A színek királya az Ősz, akitől a festőművészek is megirigyelhetnék a színkeverés lélegzetelállító technikáját. Nagyvonalúan festi tarkára a tájat, miközben ezerszínű avarszőnyeget terít a lábunk elé. Négyévszakos terepfutóként az őszi erdőt járva, sok kérdés merült fel bennem ezzel az időszakkal kapcsolatban. A Budakeszi erdő ösvényeit szegről – végről ismertem már, de a kihívás megtervezésekor jobbnak láttam felkeresni a helyi erdészt és megkérni, hogy legyen a segítségemre. Nála jobban senki sem ismeri az ottani erdőt, hiszen, ha úgy vesszük, az az irodája. Erdészünk örömmel fogadta a kérésemet és mint minden kihívásban, most is választ kaptam a kérdéseimre.

- **Szürke köd gomolyog mindenütt, csend ül az erdőn, mintha lassulna természet szívverése. Az elmúlás jeleit látom bármerre nézek.**

Te is így látod?

Erdész: - Az elmúlás helyett inkább a **körforgás** szó jut eszembe. Az elmúlás valaminek a végérvényes lezárultát jelenti. Én nem ezt látom az őszben. Ugyan a nyár múltával a vegetációs időszak is zárul, de az erdő jövőre is ki fog zöldülni. Az ősz a természetes körforgásnak egy szakasza és nem egy végállomás.

- **Mennyivel jobb nézőpont ez, mint ahogy eddig tekintetem erre az időszakra. A szél borzolta fák ágaiba lassan hiába kapaszkodnak a levelek, mondhatni „lombtalanítás” zajlik az erdőben.**

Mi történik ilyenkor a fákkal?

Erdész: - Lépünk eggyel hátrébb, és azt nézzük meg először, hogy a fák **környezetében** mi történik ilyenkor. Legfontosabb, hogy az időjárás változik meg. Elkezd hűlni az idő, a nyári melegből elindulunk a téli fagyok felé. És a lényeg itt van. A télre, a fagyos időjárásra való felkészülés, ami ősszel történik. A fák lombozata a fagyos időszakban nem tudja ellátni funkcióját a fotoszintézist, ezért válik meg a hazai fák java része a lombjától.

- **És mi a helyzet a fenyőkkel, hiszen azok köztudottan nem lombhullatóak?**

Erdész: - A hazai erdőkben megtalálható fenyő fajok javarésze örökzöld. A túlevél **felépítése nagyon különbözik** a lombos fák levelének felépítésétől. Más stratégiával védekezik a fagy okozta problémák ellen, ezért maradhatnak télen is zöldek.

- **Az, hogy örökzöld, az azt jelenti, hogy nem hullajtják le sosem a leveleiket?**

Erdész: - Nem egészen. Azt jelenti, ugyan, hogy folyamatosan zöldek, de a tűlevelek nem maradnak örökre a fákon, de még a fák életének a végéig sem. Az örökzöldek **folyamatos lombváltásban** vannak, ez időnként intenzívebb, időnként lassabb, de mindig van az életfolyamataik folyamatos fenntartásához elegendő, aktívan működő és fotoszintetizáló lombfelületük, azaz zöld tűlevelük.

- **Az igaz, hogy a fenyőknek csak javarésze örökzöld.?
Van olyan is, ami nem?**

Erdész: - Igen, vannak ilyenek is. A hazai erdőkben előforduló fenyő fajok közül a **vörösfenyő** az, ami lombhullató. A hazai lombos fákhoz hasonlóan az ősz folyamán lehullajtja az összes tűlevelét, és tavasszal egy teljesen új lombzattal rukkol elő. Sokszor meg is téveszti az erdőjárókat, de akár még a parkok, arborétumok látogatóit is, akik azt hiszik a téli lombtalan állapotú vörösfenyőről, hogy kiszáradt. Egyébként nagyon szép sárga lombszínűződése van, mielőtt lehullanak a tűlevelek róla.

- **Apropó lombszínűződés. Amikor megérkeztünk a Hidegvölgyi erdészlakhoz és elindultunk a mostani kihívás útvonalán, a levelek sokszínűségét látva, olyan érzésem volt, mintha kiborult volna az Ősz festékes tálja és ezerszínűre festette volna a tájat.**

Mi ennek a tudományos magyarázata?

Erdész: - A különböző fafajok nyári lombszínű is eltér egymástól, de általában nem annyira erősen, mint ilyenkor ősszel. A vegetációs időbeli zöld színt a fotoszintetizálásért felelős klorofill adja a leveleknek. Az ősz előrehaladtával ez a **klorofill** el kezd lebomlani és a levelekben található egyéb anyagok színei is előtűnnek. Csak néhány jellegzetes színt adó anyagot említenék: a sárga színt a xantofill, a narancsot a karotin (ami például a répában is nagy mennyiségben található), a vörös színt pedig az antocián adja. Mindegyik fafajunk esetében egy kicsit más ütemben zajlik a klorofill lebomlása, illetve más arányban találhatóak meg az előbb említett „színes anyagok”. Ez az oka annak, hogy fafajonként jellegzetes és különböző az őszi lombszínűződés.

- **Jól értem, hogy ősszel folyamatosan változik az erdő színe?**

Erdész: - Pontosan! Máskor is érdemes nyitott szemmel és gyakran járni az erdőt, de ha szeretnénk a természet változását a színek terén is nyomon követni, akkor most különösen érdemes akár ugyanarra a környékre is gyakran visszatérni. Hétről hétre más arcát mutatja ilyenkor az erdő. Érdekes lehet egy adott helyről az ősz folyamán rendszeresen készíteni egy-egy fotót és ezeket egymás mellé tenni. Így lesz igazán szembetűnő, hogy akárcsak egy-egy hét elteltével is mekkora színváltozáson megy keresztül az erdő.

- **Elképesztő! Tudod mit?! Valahogy szőjük bele az őszi kihívás feladatába ezt az érdekességet.**

Erdész: - Nagyon jó ötlet! Az út során több olyan pontot is érintünk, ahonnan remek kilátás nyílik az környékbeli hegyekre, erdőkre. A kijelölt útvonal legmagasabb pontja egyben a Budai-hegység legmagasabb hegyén, a Nagykopasz tetején álló Csergezán Pál-kilátó. Ha a teljesítők innen készítenének egy **panorámaképet**, amit beküldenek, akkor mi is egymás mellé tudnánk tenni nagyon sok szép színes képet, amin látszik a lombszínéződés előrehaladása.

- **Tökéletes! Csodás lesz végig nézni, hogy hogyan változott a táj a kihívás alatt. Nagyon szépen köszönöm a sok-sok segítséget és az új tudásanyagot, amit a beszélgetésünk során kaptam tőled.**

A kihívás végén keresni foglak, hogy együtt nézzük végig az erdeifutas@oee.hu -ra beküldött panoráma képeket.

Jó szerencsét!

Erdész: - Nagyon örülök, hogy a természetben sportolók is jobban meg akarják ismerni az erdőt, keress bátran máskor is, és szívesen mesélek neked még az erdőről. Alig várom, hogy végig nézhessem a beküldött képeket. Jó szerencsét!